

BOTVIDSBYGDEN

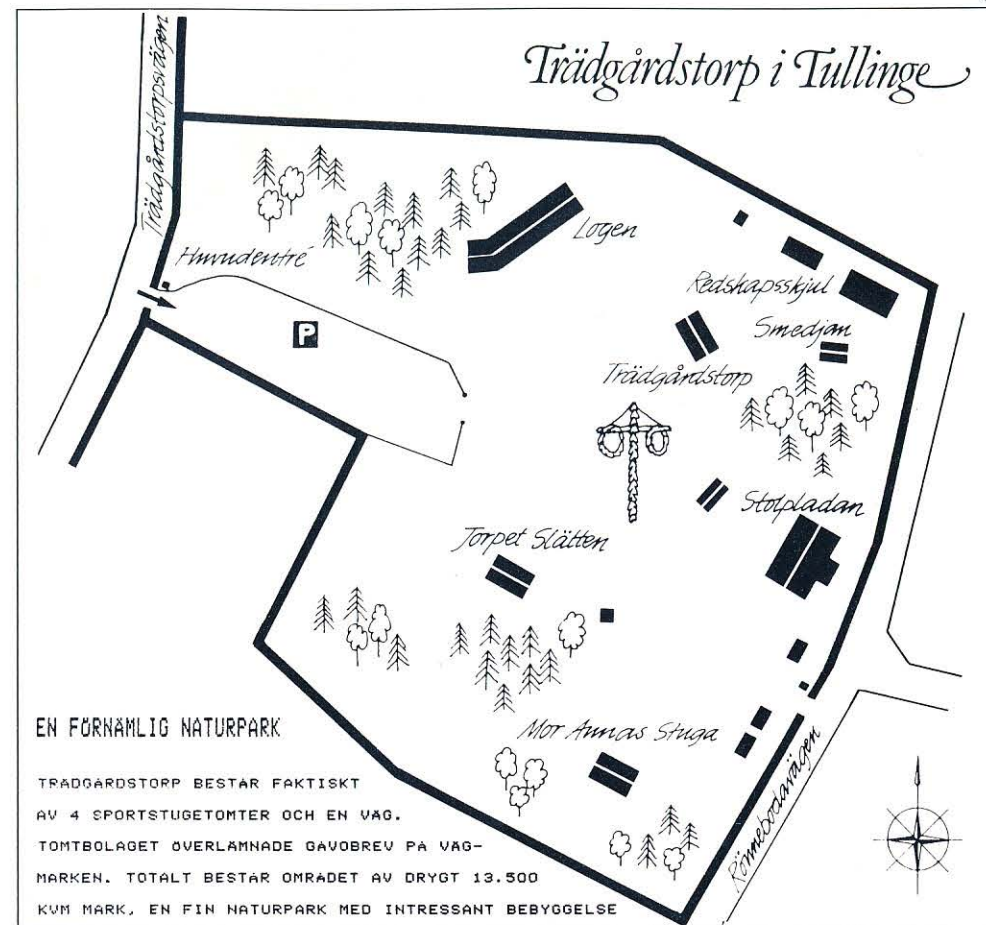
TRÄDGÅRDSTORP
från trädgårdsmästeri till hembygdspark

1949
1989

Gillet's grundare
och första
ordförande
Lars Ström

Botkyrka Hembygdsgille bildades 1949 med målsättning att främja intresset för bygdekultur och folkdans inom kommunen. Från en blygsam start har Gillet idag utvecklats till en förening med ca 300 medlemmar och många skiftande aktiviteter. Föreningen är politiskt o. religiöst neutral och verksamheten bygger på ideella insatser från medlemmarnas sida. Vi är anslutna till Svenska Ungdomsringen för Bygdekultur. Gillet är även anslutet till Hembygdsrörelsen på såväl läns- som riksplanet.

EN TIDNING OM GILLET

Om vad som varit, vad som är, och vad som komma skall ville vi gärna berätta för medlemmar och andra intresserade. I din hand har du nu redaktionens försök till sammanfattning. Läs och begrund. Ta nya tag inför ett nytt händelserikt år!

TRÄDGÅRDSTORP

Torpet under Tullinge gård omnämnes första gången år 1656. Gården ägdes vid den tiden av Riksrådet Johan Adler Salvius, han var mycket intresserad av trädgårdsskötsel och anlade en stor trädgård vid Tullinge gård. Gårdens trädgårdsmästare erhöll samtidigt då en egen bostad och det blev Trädgårdstorp som alltså kan dateras till 1656. Under de gångna åren har många av gårdens tjänstefolk bott på torpet, ända fram till år 1920, då det blev ett s.k. ödetorp och frågan om rivning blev aktuell. Men så kom Söderskolans Elevförbund som en råd-

dande ängel och lyckades förvärva torpet 1923. Torpet rustades upp och blev ett mycket omtyckt utflykts- och rekreationsmål för förbundets medlemmar. Åren gick och medlemmarna blev äldre och orkade inte med torpet längre, varför man beslöt att sälja det med reservation för en ideell förening liknande deras egen. Det var då som Botkyrka Hembygdsgille inköpte Trädgårdstorp, den 29 dec. 1961, och den 24 juni 1962 kunde det nyrestaurerade torpet återinvigas och detta under högtidliga former, med folkdans, bygdemusik och högtidstal.

SLÄTTEN

Torpet som är från Dalvägen i Tumba, är ett båtsmanstorp.

Det kallades även för "Slaghöken". Från den första båtsmannen till den sist boende finns uppgifter från 1683 till 1953. I 270 år har således torpet varit bebott därefter var det Elverkets förråd tills det räddades av Botkyrka Hembygdsgille 1968.

Återuppfört på Trädgårdstorp invigdes det 1970.

Gilletts egen "skald" Alexis Blomberg diktar följande om Slätten:

Det låg ett torp invid vägen
där människor drogo förbi,
och liten och låg var stugan
som där legat sen svunnen tid.

Här bodde en båtsman i stugan
uti forna dar,
som tjänade kungen och kronan
till fosterlandets försvar.

Här har man idogt strävat
och odlat sin fädernejord,
och tegarnas skörd man bärgat
och samlat i lada och bod.

Men nya tider stundar och
platsen för stugan blev trång,
nya hus skall här resas
där stugan byggdes en gång.

Men stugan fick ej försvinna fast
på platsen den ej fick stå kvar,
nej den skall åter sig resa
och minna om forna dar.

Och stugan blev flyttad från platsen
dess stockar varligt togs ner
och där på platsen vid vägen
den stugan finnes ej mer.

Vid Trädgårdstorp här uti gläntan
vi reste den stugan på nytt,
här skall den stå som ett minne
från forna tider som flytt.

Med vörndnad vi går genom dörren
här är det en sällsam ro,
det bodde en båtsman i
stugan här i sitt lugna bo.

Här skall vi minnas de tider
från flydda dar.
Ja här uti låga stugan
de minnena lever kvar.

Smedjan uppfördes efter en 1700-talsmodell, från Tysslinge gård i Grödinge.

Timret kommer från statarlängan Liselund vid Tullinge gård. Bälgen som är en gåva, kommer från Elvesta.

En fullständig uppsättning, ca 100 st smidesverktyg var den primära anledningen till att smedjan blev uppförd.

Lars-Gunnar Lindström berättar att han fick en förfrågan av sin granne, Evert Schelin, om Gillet var intresserat av att förvärva en uppsättning smidesverktyg.

-Efter diskussion i styrelsen, fortsätter Lars-Gunnar beslöt vi att detta vore

något att ha. Verktygen var i utmärkt skick, även om en smedja saknades. Planer på att bygga någon fanns inte då. Men kanske är det så: "Har man grimman - kanske hästen kommer också" vilket sedermera visade sig ha sin riktighet genom Alexis Blombergs förflutna som smed på Riksten.

Verktygen som härstammar från torpet Lilla Kattnäs på Tullgarn tillhörde Evert Schelins far Gottfrid som bodde på torpet och idkade smideshantverk.

Evert hade inget intresse av smideshantverk, varför han sålde hela samlingen. Smedjan invigdes vid Hembygdsdagen den 23 maj 1971.

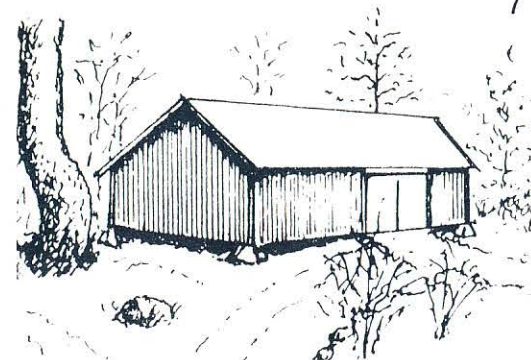
Alexis Blomberg skaldar följande:

Den gamla smedjan.

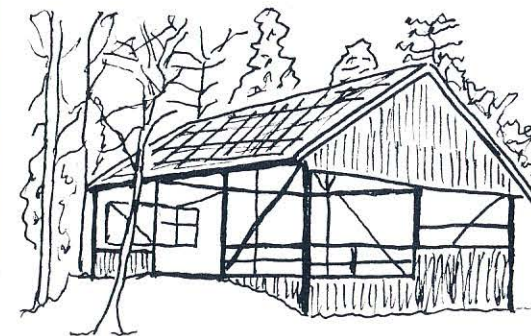
Här ligger en smedja vid hagen ett minne från forntid en gång. Där fordom man hörde slagen från hammaren dagen lång.

Här smidde man redskap till jorden här fick hästarna sina skor. Och här smed man billar till plogen och klavar och bindslen till kor.

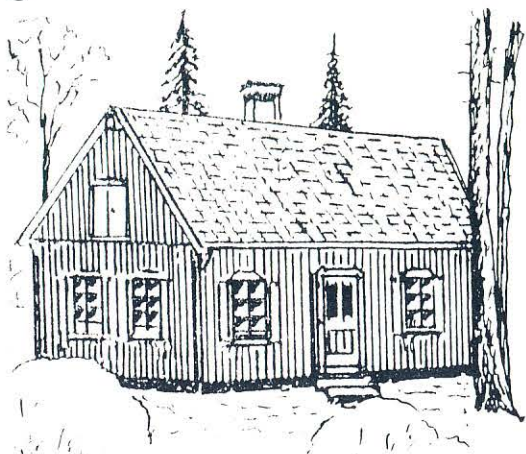
Men nu höres åter klangen från städet och nu ljuder hammarens sång. Ja nu flamlar elden på härden och smedjan är åter igång.

Lilla Logen är avsedd som museum för alla skänkta lantbruksmaskiner. Den uppfördes under sommaren 1977 och var inflyttningsklar i nov. samma år. Här förvaras bl a två nyrestaurerade brandsprutor, tröskverk (Diana), rensmaskin för säd.

Stolpladan, som är skänkt av Domänverket, kommer från Mosstorp i Uttran. Den revs av medlemmarna och återuppfördes på Trädgårdstorp där den invigdes 1975. Den används som utedansbana vid bl a Midsommarfesten.

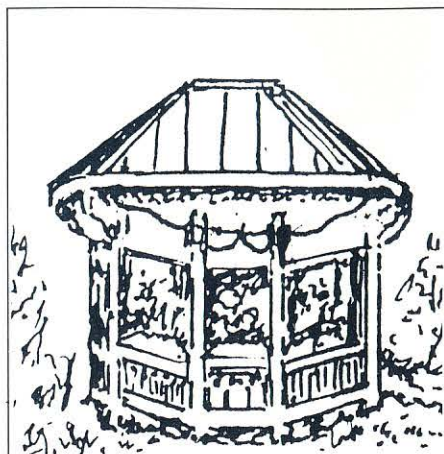
HÖGBRINK

Högbrink eller "Mor Annas stuga" är från Högbrink i närheten av Björkhaga skola i Tumba. Botkyrka Hembygds-gille bad att få överta byggnaden som skulle rivas i samband med breddning av vägen 1968.

Kommunen var välvilligt inställd och hjälpte också till med nedmontering och flyttning till Trädgårdstorp. I februari 1973 började återuppförandet genom kommunens hjälp som ställt både AMS-medel och arbetskraft till förfogande.

I maj samma år var byggnaden under tak. Sedan återstod mycket arbete för Gillets medlemmar, som offrat många fritidstimmar. Söndagen den 28 maj 1978 invigdes Högbrink "Mor Annas stuga" av Kulturnämndens ordförande Kerstin Jordan.

Numera används Högbrink som utställningshus.

Den gula Paviljongen

Gula Paviljongen kom till Trädgårdstorp omkring 1945.

Den har tillkommit i början på 1900-talet. Den låg troligen på området Södra Folkparken i Västberga vilket skulle bebyggas och den gula paviljongen kom då i riskzonen.

Den "räddades" av någon i Söderskolans Elevförbund som hyrde en lastbil och körde ut den till Trädgårdstorp i Tullinge. Gula Paviljongen har sistlidna år flyttats och renoverats både ut- och invändigt.

ENTRÉFASAD MOT SÖDER

Logen är ett f.d. godsmagasin från Tullinge gamla station. Det revs av medlemmarna och återuppfördes på Trädgårdstorp där det invigdes 1966. Logen fungerar som samlingslokal för föreningens verksamhet.

Den hyrs även ut till föreningar och vid fester.

Logen har försetts med en liten tillbyggnad som inrymmer entre och toaletter, vilken invigdes den 25 september 1988 och som är första steget

i en omfattande utbyggnad som ger en ny lokal för folkdansarna - och givetvis även för andra aktiviteter - på ca 200 kvadratmeter. Där blir också källarvåning med utrymmen för sammanträden, studiecirklar, forskningsbibliotek m.m. För denna byggnad-lik som för vad som hittills gjorts-behovs stora ekonomiska bidrag från stat och kommun. Myndigheterna är positiva till projektet, men kön till det stora bidraget från staten är ganska lång.

VÄVSTUGAN/SKOMAKERIET är f.d Kaffestugan som har genomgått en "ansiktslyftning". Den har renoverats både ut- och invändigt under åren 1981-84.

Bilderna

I DENNA TIDNING HAR TAGITS AV:

BERTIL DAHLBY: SID 1A

RUNE ENGSTRÖM: SID 10,2

TORSTEN LUNDWALL: SID 1C

ARNE MATTSSON: SID 1B,11

- TECKNINGARNA ÄR GJORDA AV:

GEORG MALMKVIST: SID 4,5,6,7A,8,9

ARNE MATTSSON: SID 7B,9B,10

ROLAND WESTER: KARTA SID 3, EFTER

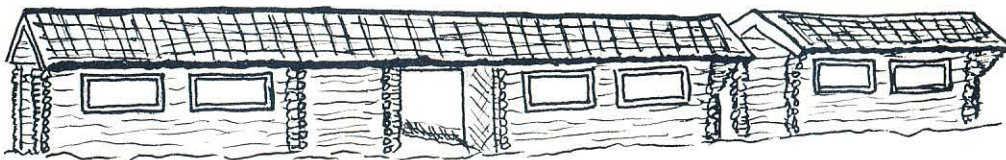
UPPMÄTNINGAR AV S-G BROSTRÖM.

- FIGURERNA PÅ SID 10 ÄR DETALJER

UR HALLRISTNING VID SLAGSTA SOM

UPPTECKNATS AV S-G BROSTRÖM.

GRAFISK FORMGIVNING: ARNE MATTSSON

MARKNADSBODARNA, är gjorda av timmer, och tillverkade i Dalarna efter en 1700-talsmodell från nöjesplatsen Mariebergsskogen i Karlstad.

Marknadsbodarna uppmonterades på Trädgårdstorp 1978.

VERKSAMHETEN

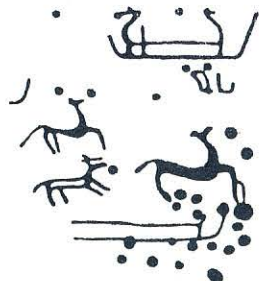
AKTIVITETER

Av en gammeldanskurs, som startade 1949 är Botkyrka Hembygdsgille idag en förening med skiftande verksamhet. Vi har olika åldersgrupper av barn, ungdomar och vuxna som har dansövningar varje vecka.

Spelmanslaget, vilket startade 1971, träffas för sina spelövningar varje söndag. Dom ställer upp vid Gillets danser och fester. Dom deltar även när det anordnas spelmansstämmor. Byggnation och vård av Trädgårdstorp kräver också insatser av medlemmarna.

HEMBYGDS- OCH FORNMINNESVÅRD

Hembygdsgillet har en fornminneskommitte som ägnar sig åt vård och forskning kring bygd och kultur under olika tidsepoker. På Trädgårdstorp finns en samling som innehåller allt från 6000-åriga stenxor till nästan moderna husgeråd och lantbruksmaskiner. Vi har också ett bildarkiv på över 1000 fotografier och teckningar.

FESTER

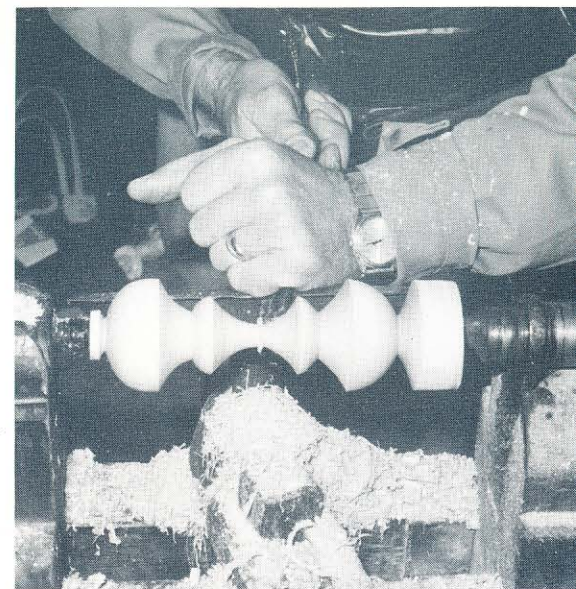
Det största årligen återkommande arrangemanget är MID-SOMMARFESTEN. Då kläs och reses midsommarstången och vi firar midsommar på gammalt välkänt maner med dans och lekar och folkdansuppvisning av Gillets folkdanslag. Gillets spelmanslag står för musiken.

En viktig del i Gillets verksamhet är att bevara gamla hantverkstraditioner. Gillet anordnar under året en HEMBYGDS DAG, då vi demonstrerar gammalt hantverk och visar hur de gamla redskapen använts.

Då ställer gammal som ung upp och visar t.ex linberedning, kardning, spånad av ull och lin. Vi har även en gammal träsvarv i bruk. Vi visar även kulturbyggnaderna samt museiföremålen.

Vi har ÖPPET-HUSDAGAR under året vid olika tillfällen.

I regel andra söndagen i advent anordnar Gillet en JUL-MARKNAD då vi har försäljning av bl.a julpynt och halmslöjd. Vi har tombolor med vinster av hemslöjdsalster. Kaffe med lussekatter serveras i Logen. Utomhus kan man grilla korv till öppen eld.

"Första steget"

I **HSB HUDDINGE-BOTKYRKA** är det barntillåtet! Här finns inga åldersgränser. Som förälder kan du hjälpa ditt barn med att ta första steget till en bostadsrätt i HSB.

I dag är det väldigt många föräldrar som bosparar i HSB åt sina barn. Och många som ångrar att de inte började tidigare... Tiden går fort och ett tu tre har barnen blivit ungdomar som ska ge sig ut i livet.

Om du som förälder bosparar åt dina barn har du möjlighet att ge dem något av det bästa de kan få med sig ut i livet – grundplåten till en egen bostadsrätt!

Tillsammans med kommunerna planerar vi för framtiden och har många intressanta projekt på gång. Genom att anmäla ditt barn som medlem i **HSB HUDDINGE-BOTKYRKA** ger du ditt barn en möjlighet att få vara med och forma sitt framtida boende!

HSB Huddinge-Botkyrka

Sjödalsvägen 18-20, Box 1084, 141 22 Huddinge, Telefon 08-711 27 35.